

Mitől zöldebb a szomszéd kertje?

A Nemzeti Művelődési Intézet Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központja „Szomszédnéző” címmel 2016. szeptember 27-28-án Nógrád megyében, ezt követően pedig 2016. október 18-19-én Baranya megyében rendezte meg a tapasztalati tanulás módszertanára épülő látóút programját, mely utak elsősorban a települések település- és közösségépítési jó gyakorlatai megismerésére irányult. Korábban Szabolcs-Szatmár-Bereg, Zala, Veszprém, Tolna, Bács-Kiskun megye közösségi jó gyakorlatait ismerhették meg az érdeklődő szakemberek ezzel a módszerrel.

A meglátogatandó településeken eltöltött 3-3 óra időkeretben a résztvevők választ kaptak arra, hogy az önkormányzat mely intézkedései segítik a település megtartó erejének növekedését, és miként tudják felkelteni az ott lakókban az otthonosság érzését? Milyen jövőképe van az önkormányzatoknak a település különböző rétegei és korosztályaira számára? Milyen sikeres programjaik voltak ezek már eddig is a helybeliek szolgálatában az elmúlt időszakban? Hogyan sikerül a lakosságot bevonni a helyi fejlesztési folyamatokba? Különös tekintettel a fiatalokra és középkorúakra vonatkozóan. Mit jelent a település, illetve az önkormányzat számára a civil kezdeményezésekkel való együttműködés? Milyen előzményei voltak, és hogyan indultak el

a település helyi értékeinek feltárásában, azok megismerhetővé, láthatóvá és élővé tétele érdekében?

Az utak során a résztvevők – polgármesterek, közművelődési szakemberek, a helyi civil élet képviselői, valamint a Művelődési Intézet megyei módszertani irodájának egy-egy munkatársa –, mindezen kérdésekre választ kaphattak. A tapasztalati tanulás módszertanára épülő látóutaknak köszönhetően a saját szemükkel látták, megismerték, megtapasztalták, s jó ötletként akár magukkal is vihették a megismert településfejlesztési és közösségépítési, helyi értékek feltárásának, láthatóvá és élővé tételének jó gyakorlatait. Továbbá ezek megismerésén keresztül szerezhettek új ismereteket, tapasztalatokat, kapcsolatokat, amik segítik a látottak, tapasztaltak alapján a későbbi, saját tevékenységbe illeszkedő adaptálást. Mindezt támogatja a kiszakított élethelyzet, az ismeretlen, a „mindig zöldebb” érzés általi kíváncsiság, a saját dolgainkra távolról történő rátekintés, valamint a kötött és kötetlen, szabadabb programok váltakozása, a résztvevő személyek nem formális keretek közötti hasznos kommunikációja.

Nógrád megye

A Nógrád megyei Szécsény-felfaluba, Varsányba, Kozárdra és Szurdokpüspökibe Baranya,

Somogy, Tolna, Fejér és Komárom-Esztergom és Hajdú-Bihar megyéből érkeztek polgármesterek, közművelődési szakemberek, a helyi civil élet képviselői, valamint a Nemzeti Művelődési Intézet megyei módszertani irodáinak munkatársai, hogy a település és vidékfejlesztés, valamint a helyi értékek közösség általi feltárásának és élte-tésének jó gyakorlatait tapasztalati úton megismerhessék.

A feszes program Szécsényben kezdődött a látóúton részt vevő települések bemutatkozásával, mely jó felütést adott a két naphoz, hiszen hamar kiderült, hogy e sok megyéből, eltérő tájegységekből érkezők számára egyformán fontos a kitörési pontok megtalálása, melyen munkálkodnak és melyhez ez az út is adhat új ötleteket, megerősítéseket. A sárpilisi bemutatkozásból kiderült, hogy a település kitörési lehetősége a népi kultúra ápolása, a borkultúra valamint a gasztronómia területén lehetséges és hogy a sárközi szövés újratanítása most indult el, hogy Piliscséven, e szlovák nemzetiségű zsákfaluban komoly erőfeszítést jelent a nem őslakosok település életébe való bevonása, de az ideji szüreti felvonulást már kedvező tapasztalatokkal zárták ezen a téren is. Görbeházáról megtudhatták a résztvevők, hogy gazdag civil élet és kevés történelmi örökség jellemzi a telepü-

A varsányi finomságok készítői a tájház udvarán

lést, Újtikosról, hogy a Pásztortűz Egyesület komoly nevelő munkát végez programjai által, mellyel hozzájárul a település megtartó erejéhez. Nagykarácsonyról, hogy milyen nehézségekkel kellett megküzdeni a településnek a „nagykarácsonyi brand” visszaszerzéséért, Sérsekszőlősről, melynek szlogenje „Község, ahol alap a jó közösség”, ahol kemencét és szabadtéri közösségi teret építettek közösségi öszszefogással. A Jancsákkert Piac és Községi Egyesületről, hogy Székesfehérváron 3 éve magán kezdeményezéssel jött létre a piac, azzal a céllal, hogy bio és kézműves termékeket kínáljon a városi lakosság számára és mely több legyen, mint egy piac azzal, hogy ott közösségé kovácsolódjanak a termelők és a fogyasztók. Ecsenyről megtudhattuk, hogy betelepített sváb település, mely őrzi hagyományait, és hogy a 42, málenkij robotra elvitt személy emlékére ebben az évben emléktáblát avattak.

Szécsényfelfalu – „szociális boltot nyitottunk, tyúkot tartunk, tojást értékesítünk”.

E rövid bemutatkozást követően a látóút résztvevői a 430 fős zsákfaluba, Szécsényfelfaluba úgy érkeztek, mint közel azonos problémákkal küzdő és hasonló kitörési pontokat találók érdeklődő

közössége, nyitottan arra, hogy megismerjék, milyen intézkedések segítik Szécsényfelfalut a talpon maradásban. Keresztes Imre polgármester elmondta, hogy iskolájuk és 26 fős óvodájuk, művelődési házuk, könyvtárunk van. Kialakítottak egy főzőkonyhát étteremmel, mely több, mint 300 főre főz, mely munkahelyet biztosít, mely a környező települések által termelt alapanyagokkal dolgozik, mivel a település földje nem túl nagy és nem túl jó minőségű, éppen ezért tyúktartással és tojásértékesítéssel foglalkoznak, melyre egy szociális boltot is alapoztak. Megfordították igen rövid idő alatt a foglalkoztatói szerkezetet. Ma a legnagyobb

foglalkoztató az önkormányzat, de sajnos komoly kompetencia hiánnyal küzd egyes munkaterületen. Megindító volt, ahogyan a helyi civil élet szereplőivel az ünnepeikről beszéltek. Szóltak a „szeretetútról”, mely karácsonykor a templomhoz vezető gyertyafényes út, a játszótérfestésről, a közösségi főzésekről, a süti versenyekről, a roma fesztiválról, és elszomorító volt hallani, – bár ez máshol sincs másként –, hogy eloregedik a település. A fiatalok elmennek, 42 üres ingatlan van, és hogy a Pestről érkezett ingatlan tulajdonosok kevésbé veszik ki részüket a falu életéből, és hogy a 3 vendégház is érzi az idegenforgalom gyöngülését. „De van remény! Sok munka van benne és jó szervező képesség!” zárta a séta után a találkozózt a település polgármestere.

Varsány – savanyítunk, hímzünk, varrunk

A nap vége Varsányban érte az utazó delegációt. Varsány 1700 fős rendezett kis ékszerdoboz Nógrádban. Községi Ház, Hagyományörzők Háza és Kézművesek Háza kínál számtalan közösségi alkalomra helyet az itt élőknek. A közmunkaprogram 130 fő számára ad munkalehetőséget, ennek keretében az önfenntartás, önellátás érdekében

Látogatás a varsányi savanyító üzemben

Kanyó Judit tájékoztatja a résztvevőket az innovációkról

varrodát működtetnek, ahol munkaruhákat varrnak és mely a környező önkormányzatok munkaruházati igényét elégíti ki. A helyi értékek és hagyományok átörökítésének szép példája a Kézművesek Házában működő másik varroda, ahol ingeket, blúzokat készítenek a palóc hímzésvilág mintakincseinek felhasználásával, és falvédőket, párnákat, melyeket a varroda melletti ízléses mintaboltban értékesítenek. A savanyító üzem megtekintése után egy nagy sétával a baromfi program és a gyógynövényes kert is bemutatásra került. A vendéglátók által kínált palóc pecsenye mellett a hagyományápolás és teremtés képi anyagaival ismerkedhettek meg a tapasztalati tanulási program résztvevői a települési sétából visszatérve a Kézművesek Házában. Pintérné Kanyó Judit, Varsány polgármestere települése számára a kitörési pontot az önfenntartás, önellátás irányában a palóc helyi értékek új környezetben történő átültetésében látja. Ehhez minden adottság ízlésben, minőségben, innovációban jelen van Varsányban, és ez tükröződik vissza az utcákat övező kis fahidakban, az eligazító utcánév táblákban, akár a település polgármesterének szemléletében, a közösség iránti lelki elköteleződésében.

A tapasztalati tanulási program csak a vendéglátóknak ért véget Varsányban késő este. Az utazni, látni, tanulni vágyóknak Szécsényben, a szálláshelyen a nap értéklésével, és a délelőttől kimaradt települések bemutatkozásával folytatódott.

A kozárdi víziók: „Hazavárunk” ösztöndíj, újszülöttek babakötvény programja, faluház mint közösségi tér

A nógrádi tapasztalati tanulási program második napja Hollókőn kezdődött, mely település jó gyakorlatainak megismerésére nem terjedt ki a tervezett program, hiszen Hollókő, mint a világörökség része az érkező és a meglátogatandó településekkel nem kapcsolható össze, de mert azon kevés alkalmak egyike, amikor egy Somogy vagy Baranya megyei ilyen közel van egyik féltve őrzött örökségünkhöz, nem lehet csak úgy elmenni mellette.

Az alig 30 perces séta és a Hollókő újraélesztését szolgáló fejlesztési program bemutatását követően a látóút résztvevői Kozárd településre indultak, ahol a

polgármester asszony, Dr. Hajasné Banos Márta fogadta az érkezőket. Kozárd növekvő lélekszámú település mondta, majd beszélt arról az alapvetésről, melyet maguk számára célként az elkövetkezendő évekre jelöltek ki, benne hangsúlyos szerepet kapva a közösség fejlesztése a fenntartható fejlődésért. Bemutatta a „Hazavárunk” ösztöndíjat, az újszülöttek babakötvény programját, a víziót a faluház, mint közösségi térre vonatkozóan. Megemlítette, hogy az itt élők saját kápolnára vágytak, és lett, hogy megoldódott a szennyvízelvezetés és a víztisztítás. Majd elkezdtek vállalkozásfejlesztésben gondolkodni, gyümölcsültetvényt kialakítani, állatfarmot és hűtőházat létesíteni, a falusi turizmust fellendíteni. Beszélt Inke László színész tornácos üdülőházából kialakított Palóc Ízek Házáról is, melyet később a résztvevők megtekintettek, és ahol megízlelhették a mangalicából készült szalámit, szalonnát. Szóba került az is, hogy a térségben elsőként rendeztek fesztivált, az Almavirág fesztivált, később a Magyar Ízek fesztiválját, de mára források hiányába e fesztivál szervezéséről leálltak. A települést bemutató séta során a Palóc Galéria, a Juhar Liget Pihenő Park, a Mária Kert és jó néhány szobor a harmincból, melynek birtokosa a falu, bemutatásra került. A Faluház mindennapjairól ízesen és érzékletesen beszélt az intézmény vezetője. Elmondta, hogy a kérvények kitöltéséhez nyújtott segítségen át a fiatalok bevonása, középkorúak programok általi megszólításáig széles az a tevékenység skála, mely mindennapjaikat meghatározza. Búcsúzóul a település polgármester asszonya beszélt arról, hogy közvetlen EU-s források megpályázása és az intelligens tájgazdálkodás és falumodell kialakítása, valamint a minőségi turizmus lehet az az út, mely számukra a dinamikus fejlődést a jövőben biztosíthatja.

A látóút résztvevői megtekintik a varsányi közösségi kertet

Szurdokpüspöki – a libás település

A tapasztalati tanulási program utolsó állomáshelyére, Szurdokpüspökibe kora délután érkezett a „tanuló” csoport, ahol egy korábbi tapasztalati tanulási programon részt vett polgármester, Turopoli Zsolt, Tar község polgármestere és Szurdokpüspöki jelenlegi és korábbi polgármestere együtt köszöntötték a delegációt. Pintér Miklós Ervin jelenlegi polgármester beszélt a közel 2000 lélekszámú település múltjáról, jelenéről. Elmondta, hogy csupán 2-3%-os a munkanélküliség, és hogy jó infrastrukturális háttérrel rendelkeznek. A faluház, mely e beszélgetésnek is helyet adott, fontos közösségi tér. A belső fal képek 10 évvel ezelőtt az első Liba Fesztiválra készültek. Azóta minden évben megrendezésre kerül, és mely a falu múltját idézi, amikor is minden háznál tartottak libát és a vasúti töltés melletti réten csak úgy fehérltek, innen is kapták a libás település elnevezést. Beszélt Hanák Kolosról, aki Szurdokpüspöki szülőtte és a magyarországi turizmus elindítója, akinek nevét őrzi az a gyűjtemény, ami bemutatja a település épített örökségeit. E gyűjtemény mellett önálló ingatlanon került 2010-ben

átadásra a Múltunk Háza, mely gazdag tárgyi anyagot kínál a turisták és a helyi iskola mindenkori diákjai számára. Gréczi Lászlóné, Szurdokpüspöki korábbi polgármestere a Szurdokpüspöki Tiszta Életéért Egyesület munkáját ismertette a későbbiekben. Szólt arról, hogy a faluszépítést, a karitatív tevékenységek végzését és a hagyományápolást tűzték ki célul. Ma ennek a közösségnek több mint 40 fő a tagja. Sándor Bence a Szurdokpüspöki Ifjúsági Egyesület, Hegedűs Éva a Hagyományőrző Együttes munkájáról beszélt, de szóba került még a Búzavirág Nyugdíjas Klub, a Szurdokpüspöki Baráti Társaság és a Polgárőr Egyesület munkája is. Végül Turopoli Zsolt Tar község polgármestere szól néhány mondatban arról, hogy merre tart települése, milyen lehetőségek és nehézségek határozzák meg jövő terveik megvalósulását, és hogy az Őrségbe irányuló, Intézet által szervezett tapasztalati tanulási program miben erősítette meg, mennyiben látja ma másként települése számára a kitérési lehetőséget. A kellemes beszélgetést a volt polgármester asszony által összeállított település séta zárta, melynek keretében nemcsak a Múltunk Házába és a Szent Kereszt templomába, de a nem régen

feltárt közösségi illetve kiállító térként kialakított pincékbe és a Pincefaluba is időzött egy kicsit a „látó csoport” mint egy órával túllépve a tervezett programzárást.

Baranya megye

2016-ban az utolsó alkalommal, október 18-19-én Baranya megyébe tartottak a Művelődési Intézet mikrobuszai, hogy utasikat, a „tanuló delegációt”, a Dunától keletre eső megyékből Nagypallra, Pécsváradra, Kárászra, rövid kitérővel Bikalra és végül Alsómocsoládra elvigyék.

Nagypalliak – akik a szociális fürdőben, a térkögyártásban látják a holnapjukat

Az út első helyszíne Nagypall volt, ahol az 1990 óta polgármester, Gratz Erika fogadta a delegációt és mutatta be a hagyományokkal és épített örökségekkel gazdag sváb település elmúlt néhány évének fejlesztési eredményeit. Beszélt arról, hogy új óvoda épült, megtörtént a konyha felújítása, elindult a megújuló energia programjuk, hogy a Start munkaprogram révén most 26 főt alkalmaznak, hogy egy családi házban az állattartási programjuk és a rongyszőnyeg szövőműhelyük 6 főnek ad munkát és megélhetést. Jövőtervek között a szociális fürdő, a térkögyártás, a parasztházak arculati megtartása szerepel. Majd a közel 400 fős település gazdag kulturális és közösségi életéről szólt, hangsúlyozva, hogy számukra a közösségi együttlét, legyen oka és célja bármi is, a legfontosabb. Pogácsa Fesztiváljuk a Megyei Értéktárba bekerült és jó példa lehet az is, hogy nyaranta a Pince Galéria, melyet egy holland házaspár „üzemeltet”

milyen szorosra fűzi a kapcsolatot őslakosok és a „betelepültek” között. Szólt a Márton napi felvonulásról és a karácsonyi ünnepekről, a szilveszteri futóbajnokságról, és a jövő évi naptárakról, melyet ilyenkor adnak át a falu lakóinak, a régi mesterségeket felelevenítő nyári kézműves táborokról, a fánk sütő versenyekről. Végezetül a nehézségek is megemlítésre kerültek, hogy csökken a lakosság száma, és kevés gyermek születik, munkahely, és a biztonságosabb megélhetés hiányzik. Havonta 1000 Ft-ot tesznek félre minden iskoláskorú számára, hogy majd, amikor ballag, egy nagyobb összeggel segítsék a gyermeket és a családot, de az ingyenes építési telek gondolata is felmerült már, hogy az előregedést, a fogyást megakadályozzák.

Pécsvárad – az aprófalvak központja

Pécsvárad, mint a legkisebb városaink egyike a maga 4026 fős lélekszámával ugyanúgy küzd a lakosság szám csökkenésével, a fiatalok helyben tartásának problémájával, mint számos település. Pécs és több nagyváros közelsége miatt munkanélküliséggel, mint problémával nem kell számolniuk,

Látogatás a Kézműves házban, Nagypallon, ahol a csuhéfonás kiállítást és a rongyszőnyeg szövést tekintették meg

azt remélik. Speciális helyzetüket éppen a nagyobb városok közé való beékelődésük okozza, mondta köszöntőjében Zádori János polgármester. Egy fejlesztési folyamat elején járnak, melynek célja kinyitni az ajtót a külvilág felé, a Vár üzemeltetését, – melyet nemrégén vett át az önkormányzat kezelésre –, rentábilissá tenni, megújítani a Pécsvárad Leányvásárt, és mint korábban volt, Pécsváradot az aprófalvak központjává fejleszteni. Valamilyen ipar idetelepítésével a fiatalok elvándorlását is megakadályozhatnák, és nem utolsó sorban a civil szervezetek közötti együttműködés „összegyűrésének” a segítése

is szerepel a tervek között, mondta a polgármester a települést bemutató előadásában. Egy pécsvárad expo tervezetről is szól, melynek célja, megtudni, megismerni, hogy ki mit csinál, miben jó és miben lehetne a fejlesztési terv megvalósítás fontos építőköve.

Pécsvárad igen gazdag civil közösségeit tekintve, így a rövid ott tartózkodás ideje alatt a delegáció találkozott a Német Barátsági Egyesülettel, mely a nemzetiségi oktatás, kultúra ápolása, megtartása céljából jött létre. Az egyesület képviselője elmondta, hogy kéthavonta nagyobb városi rendezvényük van. Közöttük sváb bál, májusfa állítás, Szent György napi fűvőszenekei találkozó, de vágtak már disznót a felvidékiekkel és a szomszéd sváb településekkel közösen.

Pécsváradon 15 éves múltra tekint vissza a települési gyermek és ifjúsági önkormányzat „intézménye” – mint mondta László Miklós a szervezet korábbi ifjúsági polgármestere bevezetőjében. Majd beszélt arról, hogy e demokratikus intézmény egy francia modell hazai meghonosításaként a 90-es évek végén terjedt el hazánkban és a felnőtt önkormányzathoz hasonlóan működik. Szólt arról, hogy

A látóút résztvevői a pécsvárad várában, ismerkedés a vár történetével; itt található a Samu Géza Múzeum és Iskolatörténeti Kiállítás is

az ifjúsági polgármester állandó meghívottja a helyi képviselő-testületi üléseknek, melyeken tanácskozási joggal vehet részt. Végeztül bemutatta hagyományossá vált programjaikat, a *Média tábort, Gyereknapi rendezvényeiket a Dombay-tónál, Önkéntes napi megmozdulásaikat és több újszerű programjukat, mint a Májusfa kitáncolás és az utcából.*

A Nyugdíjasok Körzeti Egyesületét Kárpátiné Kovács Zita egyesületi elnök mutatta be. Bevezetőjében szolt a települések elöregedéséről, mely indokoltta tette, hogy hat nyugdíjas klubot is indítsanak a térségben. Büszkén számolt be arról, hogy 1998-ban elsőként az országban teleház létrejöttéhez nyertek támogatást. A „Nyissuk egymásra a Zengő vidéken” példáulértékű programjukkal egymás értékeinek jobb megismerését, közös programok szervezését tűzték ki célul. Beszolt arról is, hogy Önkéntes Pont létrehozására nyertek pályázatot, melyből egy kis irodát kialakíthattak, mely igen jól működik.

Zengővidéki Határon túli Magyarok Egyesülete tevékenységét Dr. Sípos Mónika és Peter Ilin mutatta be. A résztvevők megtudhatták, hogy az egyesület célja Pécsvárad testvér települési kapcsolatainak ápolása, bővítése; a határon túli magyarok által lakott régiók kultúráinak megismerése, határonkon átnyúló kulturális és társadalmi együttműködések létrehozása. Szoltak a Határtalan Lakoma programjukról, mellyel hagyományt teremtettek és mellyel hamar elismerést szereztek.

Pécsvárad még számtalan meglepetést tartogatott e hosszúra nyúló, ámbár igen értékes késő délutánra. A „tanuló delegáció” rövid sétával eljutott a Pécsvárad Leányvásár helyszínére, megnézte az iskolamúzeumot, gyertyafény

Kárász, a polgármesteri hivatalban ismertették a helyi jó gyakorlatokat: istálló-múzeum, pajtaszínház

mellett a várat, mely soha sem volt igazán vár, hanem egy erődített hajdani szerzetesi monostor, melyet Szent István király alapított 998-ban, Koppány legyőzése után. Már nagyon későre járt, amikor a 22 fős „Tanuló delegáció” egymásnak egy asztal mellett bemutatkozott és mely bemutatkozásra Nagypallból is megérkezett a delegációt fogadó polgármester asszony. Hamar kiderült, hogy sok település az önfenntartás irányába indult el, konyhájukra saját zöldségek és baromfik kerülnek, és hogy sokaknak munkát és új ismereteket és nem utolsó sorban közösségi élményt tudnak kínálni a közmunkaprogram révén. Sok településen a kulturális közmunkaprogram lendítette fel a település közösségi életet és újultak meg a közösségi terek szolgáltatásai. Kardoskúton a pezsgő kulturális élet egyik emblemikus eleme a Pusztalakodalom, mely hagyományátörökítésen túl turisztikai attrakció is. Bátor településen „Idősek Falva” beruházásra készülnek, Pitvaros település büszkesége az intézményi gazdagság és a Nap-elem Park. Tar község polgármestere, aki a Művelődési Intézet által szervezett korábbi látóúton is részt vett, arról számolt be, hogy azon az úton kapott indítást, hogy az önfenntartás irányába el kell

indulniuk, vissza kell az állattartást és a régi mesterségeket hozni, ki kell alakítaniuk az iskolakert programot és a közmunkaprogram keretében további foglalkoztatást betervezve a növénytermesztést is fel kell lendíteni. Magyarhorogon szociális bolt nyitását tervezik, van már szociális szövetkezetük, varrodájuk, savanyítójuk. Szentistvánon a közösségépítés és a hagyományápolás, átörökítés a fejlesztési program központi eleme, Gáborjánban tézstaüzem, seprű-, szőnyeg-, kosárfonó üzem van, 36 fős a mezőgazdasági csoportjuk, elindult a kulturális élet a faluban, a jövőtervek között a romokban heverő művelődési ház megújítása szerepel. Szurdokpüspöki a Startmunkaprogram keretében a „libás település” rang visszaszerzését célozta meg, mely nem jelent mást, mint a libatenyésztés fellendítését. Kétsopronyban a megépült gyümölcsaszaló és a kemence program mellé egy lekváriumot álmodott meg a helyi közösség. E bemutatkozás nemcsak az egymás felé nyíló új kapcsolatok lehetőségét hordozta magában, hanem annak az érzésnek a megerősítését is szolgálta, hogy nem vagyunk egyedül, problémáinkban és céljaink, valamint a problémákra adott válaszok tekintetében sem.

Kárász – istállóból múzeum, pajtából színház, közösségi tér

A látóút második napja Kárász település jó gyakorlatainak megismerésével kezdődött. A település 350 fős, mely számtalan nagy rendezvénynek ad otthont. Így a Regionális Pálinkaversenynek, de nevékhöz kötődik a Borverseny, a Kulturális Örökség Nap, mint térségi rendezvény. Falusi disznótort tartanak és 2000-tól Pajtaszínházuk is van egy sváb gazdasági épület padlásterében. Hogy egy „tanuló” mit profitálhat Kárász település jó gyakorlataiból ennek alátámasztásául e néhány sor:

„IKSZT, Teleház és Tourinform Iroda egy épületben – komplex és családias, már ahogy ez illik egy ilyen kis közösséghez. Nemkülönben a fogadtatás: A helyi értékek felvonultatásától kezdve a borkóstolásig színekben és ízekben gazdag képet kaphattunk a település működéséről, hagyományairól, sajátosságairól. Nem utolsósorban ötletekkel gazdagodhattunk, amit magunkkal viszünk. Hogyan lehet pajtából közösségi teret, istállóból

Bikal: Puchner Kastélyszálló megtekintése

múzeumot, pajtából színházat létrehozni?” (Szlávik Krisztina, a kété-sopronyi „PONT MI” Közhasznú Egyesület elnöke)

De szólhatnánk a „Kárászi Hunczutságokról”, mely kiadvány, mint egy falukrónika, mint egy kalendárium mutatja be a település múltját a jelen számára kitűnő írásokkal, könnyedén, élvezetesen.

A település jövőterveiről szólva Lép Péter polgármester a kálvária felújítását, borház és falusi szálláshelyek, bognár múzeum kialakítását említette meg.

Alsómocsolád – az „egyszer volt, hol nem volt falu, ahol minden lehetséges”

Még egy település, Alsómocsolád településfejlesztési, közösség-építési jó gyakorlatainak megismerése várt az utazó delegációra a nap második részében. Alsómocsolád az „egyszer volt, hol nem volt falu, ahol minden lehetséges” mutatta be Dicső László polgármester a 350 fős települését. Kiemelte, hogy csapatban dolgoznak, ahol együtt találnak ki mindent, és együtt is valósítják meg. Szólt az élménypedagógiai módszerre épülő erdei iskola programjukról, a virtuális természettudományok otthonáról, ahol repülőgép szimulátor és planetárium is van. Beszélt a fiatalok és a turizmus iránti elköteleződésükről, programokról, melyekkel a fiatalok elvándorlásának megakadályozását és a népességszám növelést szeretnék elérni. Bemutatta népességmegtartó rendeletüket és szólt a szeptemberre tervezett Alsómocsoládi Expóról, melynek célja, bemutatni „miért jó itt Mocsoládon élni?”, a letelepedni kívánók számára tervezett egész napos programról, mely első alkalommal érdeklődés hiányában ugyan elmaradt, de tervezik, hogy a Hegyháti

Egy kis település, Alsómocsolád sikereinek ismertetése

A látóúton részt vevő polgármesterek bemutatója

járás településeivel úgynevezett térségi nap keretében újra próbálkoznak majd, hiszen az előregedés, és lélekszámcsökkenés problémája minden települést érint a térségben és összességében az országban. Szólt a Jövő-Szövő műhelyükről, mely két éve dolgozik e folyamatos fogyás megakadályozásán, a Maguk kenyere programjukról, a nyolc településsel létrehozott Hét Patak Völgye Natúrparokról és számtalan más kezdeményezésük mellett a helyi pénzről, a Rigacról, jövőtervei között a mesházról.

Balogh Anikó a teleház és az Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér munkatársa beszélt a 20 éves születésnap előtt álló települési gyermek és ifjúsági önkormányzatról, a társadalmi tervezésről, mely 1992 óta természetes módon zajlik településükön, az Innovációs Centrum kialakításáról, mely startup vállalkozásokat segítene. Még annyi mindenről szólhatott volna, hiszen Alsómocsolád a terület- és településfejlesztés terén számtalan, országosan is elismert, díjazott jó gyakorlattal rendelkezik, de az idő, és az a tény, hogy 380 km áll az „utazó-tanuló delegáció” előtt, hogy biztonságban hazaérjen,

ezt az egyébként nagyon izgalmas, minden települést egyformán érintő beszélgetést félbe kellett, hogy szakítsa.

Mint minden tapasztalati tanulási programnak, így ennek is az utolsó eleme a résztvevői elégedettség mérése volt. A mennyire és miben volt a meglátogatott települések „réjtje” zölddebb, vagy zölddebb volt-e valóban „felvetésre” a látottak, a hallottak és tapasztal-

tak alapján csak következtetni lehet az 5 fokozatú skálán 4,76-ot kapott hasznos, és 4, 4-es hasznosíthatóság válaszokból.

A Nemzeti Művelődési Intézet Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központja, mely a közösségi művelődés szemlélet elterjesztését, a közösségi cselekvőképesség fejlesztését tűzte ki célul azzal a hittel és tapasztalattal, hogy a „mindig zöldebb érzés” jelentős cselekvésre ösztönző erővel bír, szervezi évről-évre ezen látóutakat, s hogy ez alkalommal is igazolódni látszik ez a tézis, álljon itt egy polgármesteri visszajelzés:

„Ez a rendezvény olyan élményekkel, követendő példákkal és emberekkel ismertetett össze, mely hosszú időn keresztül újabb erőt ad a munkámhoz. Engem személy szerint megerősített abban, hogy az út, amin járunk, az jó, és eddig azt hittem, hogy a lendület is jó, ami visz bennünket, de be kell látnom, vannak, akik elszáguldanak mellettünk... ez az út megmutatta, hogy nem is köhögni kell, hanem bizony hangosan kiabálni és az ablakon visszamászni, ha az ajtón kirúgnak.”

Katona Mária Magdolna közművelődési előadó, mentálhigiénés szakember, történelem szakos tanár, a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának és az intézmény Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központja szakembere. 1980-tól 2013 tavaszáig az ifjúsági munka hazai intézményrendszereiben (államigazgatási és önkormányzati, helyi, megyei és regionális) dolgozott az ifjúsági munka szakmaként való elismertetéséért. 2013. július 1-től a Nemzeti Művelődési Intézet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Irodájában, majd 2013. november 15-től az Intézet Hajdú-Bihar megyei irodájának munkatársaként kiemelt munkaterülete az Integrált Közösségi és Szolgáltató Terek közösségi munkájának segítése. 2014. február 15-től a Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központ munkájában is részt vesz.